

Назва навчальної дисципліни	Філософія гуманітарного знання
Галузь знань	<i>01 Освіта / Педагогіка</i>
Спеціальність	<i>014 Середня освіта (Українська мова і література. Історія)</i>
Кількість кредитів	3
Прізвище, ім'я, по батькові викладача	<i>Мороз Олена Василівна</i>
Науковий ступінь	<i>Кандидат філософських наук</i>
Вчене звання	<i>Доцент</i>
Посада викладача	<i>Старший викладач кафедри історії та методики навчання</i>
Контактний телефон викладача	<i>0976331849</i>
Е-mail викладача	<i>lena_lisova@ukr.net</i>
Розклад консультацій	<i>Очні консультації</i>
Час проведення	<i>14.40 – 17.00</i>
Місце проведення	<i>37 ауд.</i>

Опис дисципліни

Освітній компонент «Філософія гуманітарного знання» належить до переліку вибірових дисциплін та викладається у III семестрі другого (магістерського) рівня вищої освіти. Він пропонує вивчення сучасних філософсько-історичних концепцій природи гуманітарного знання.

Мета дисципліни – забезпечити здобувачів вищої освіти знаннями про філософію гуманітарного знання, її парадигми, принципи та основні ідеї, а також про відмінності та зв'язки між різними теоріями гуманітарного знання.

Завдання дисципліни – вивчити фундаментальні поняття і зміст феноменологічної та герменевтичної концепцій гуманітарного знання, відстежити їх застосування в філософських теоріях Ф. Шляєрмахера, В. Дільтея, М. Гайдеггера, Р. Дж. Колінгвуда, Г.-Г. Гадамера, П. Рікера.

Навчальний контент

Теми лекцій	Теми практичних занять	Методи навчання	Методи контролю
Змістовий модуль 1. Становлення та історичний розвиток гуманітарного знання			
Тема 1. Предмет і характер філософії гуманітарного знання	Предмет і завдання курсу	Лекція	Усне та письмове опитування, тестовий контроль
Тема 2. Становлення ідеї науковості гуманітарного знання	Історичні трансформації філософії гуманітарного знання	Семінар Пояснювально-ілюстративні та частково-пошукові методи з використанням аудіовізуальних засобів	

Змістовий модуль 2. Розробка проблем філософії гуманітарних наук			
Тема 3. Вільгельм Дільтей: герменевтика як методологія наук про дух	Герменевтика як методологія наук про дух	Лекція	Усне та письмове опитування, тестовий контроль
Тема 4. Марбурзька та Баденська школи неокантіанства	Марбурзька та Баденська школи неокантіанства	Семінар Пояснювально-ілюстративні та частково-пошукові методи з використанням аудіовізуальних засобів	
Змістовий модуль 3. Методологічний потенціал гуманітарного ідеалу науковості			
Тема 5. Екзистенційно-онтологічна герменевтика М. Гайдеггера	Екзистенційно-онтологічна герменевтика М. Гайдеггера	Лекція	Усне та письмове опитування, тестовий контроль
Тема 6. Універсальна герменевтика Г.-Г. Гадамера як філософія гуманітарного знання	Універсальна герменевтика Г.-Г. Гадамера	Семінар Пояснювально-ілюстративні та частково-пошукові методи з використанням аудіовізуальних засобів	
Тема 7. Р.-Дж. Колінгвудова методологія гуманітарного знання	Методологія гуманітарного знання Р.-Дж. Колінгвуда		
Тема 8. Гуманітарний ідеал науковості	Гуманітарний ідеал науковості		
Тема 9. Методологічне значення ідеалу науковості гуманітарного знання	Методологічне значення ідеалу науковості гуманітарного знання		
Залік			

Формування компетентностей

Індекс в матриці ОП	Компетентності
ЗК 3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК 6	Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності.
ФК 2	Здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички застосування комунікативних технологій, ораторського мистецтва та риторичної комунікації для здійснення спілкування у професійній сфері.
ФК 9	Володіння навичками публічного мовлення, аргументації, ведення дискусії та наукової полеміки; здатність творчо та критично осмислювати інформацію для вирішення теоретичних і практичних завдань у сфері професійної діяльності.
ФК 10	Здатність до самостійної інтерпретації змісту історичних джерел та історичних фактів і формування власної оцінки у ставленні до минулого й сьогодення України та світу.

Формування результатів навчання

Індекс в матриці ОП	Результати навчання
ПРН 1	Поширювати знання через призму національних і загальнолюдських цінностей, толерантності, адаптивності до культурного середовища.
ПРН 2	Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти).
ПРН 4	Демонструвати вміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері суспільних і професійно орієнтованих дисциплін, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.
ПРН 5	Демонструвати знання категоріального апарату лінгвістики, літературознавства та історії.
ПРН 14	Уміння аналізувати й порівнювати факти історичної дійсності та історичні процеси; оцінювати діяльність соціальних груп та історичних постатей з позиції загальнолюдських та національних цінностей; формулювати власну аргументовану позицію щодо суперечливих питань новітньої історії.
ПРН 15	Уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедайннів та перескладання:** Перескладання тем / модулів відбувається під час проведення консультацій керівника курсу.
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час самостійних / контрольних робіт заборонене (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань у процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Література

Базова

1. Богачов А. Досвід і сенс. К., 2011. С. 97–134.
2. Богачов А. Онтологія розуміння (філософська герменевтика). Підручник для студентів філософського факультету. К., 2021. 320 с.
3. Буцикін Є. Гейдельберзьке визрівання. Феноменологічна критика психоаналізу. *Філософська думка*. 2020. №4. С. 65–75. URL : <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/480> (дата звернення: 06.04.2023).
4. Буцикін Є. Про феноменологічне обґрунтування психоаналізу. *Філософська думка*. 2021. №3. С. 149–165. URL : <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/552https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/552/513> (дата звернення: 05.05.2023).
5. Гадамер Г.- Г. Істина і метод. Основи філософської герменевтики. К., 2000. С. 7–10, С. 217–226, С. 355–453. URL:https://chtyvo.org.ua/authors/Gadamer_HansGeorg/Istyna_i_metod_t1 (дата звернення: 12.04.2023).
6. Гегель Г. Феноменологія духу. Київ, 2004. С. 17–78.
7. Джулай Ю. Філософія гуманітарного знання. Київ. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія, 2004. 71 с.

8. Діалогічна природа гуманітарного знання. URL : https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1013734/mod_resource/content/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB%206.pdf (дата звернення: 14.03.2023).
9. Мислителі німецького романтизму. Читиво. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Schleiermacher_Friedrich/Pro_relihu_frahmenty.pdf?PHPSESSID=05koo0dc3f1r4lvunepoor2gp3 (дата звернення : 04.08.2023).
10. Починок Б., Починок І. Вступ до філософії гуманітарних наук : підручник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. 384 с.
11. Шмиголь М. Ф. Гуманітарне знання та його системоутворююча роль в сучасній освіті. *Гілея: науковий вісник*. К.: «Видавництво «Гілея», 2019. Вип.141(№2). Ч. 2. Філософські науки. С. 161–164.
12. Turner St. What do Narratives Explain? Around Paul A. Roth's Vision of Historical Science [Ed. by K. Brzechczyn] Brill, Rodop, Leiden, Boston. 2018. P.130–147. URL: https://www.academia.edu/35454660/Reviving_Analytical_Philosophy_of_History (дата звернення: 04.05.2023).
13. Thompson V.T. Historical irrealism: Paul A. Roth and epistemic value of narrative explanation *Rethinking History*. 2023. Vol. 27. № 1. P.144–157. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13642529.2022.2158647> (дата звернення: 16.04.2023).

Допоміжна

1. Вжосек В. Історія – Культура – Метафора. Постановня неklasичної історіографії. Про історичне мислення. [Перекл. з польск. В. Саган, С. Серякова, В.Склокіна]. К. : Ніка Центр, 2012. С. 52–66, 75–81. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Sahan_Vasy/ (дата звернення: 06.06.2023).
2. Гадамер Г.- Г. Про істинність слова [Перекл. з нім. В. Бабича]. *Герменевтика і поетика Вибрані твори*. К.: Юніверс, 2001 С. 28–50. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Gadamer_HansGeorg/Pro_istynnist_slova/ (дата звернення: 16.10.2023).
3. Гадамер Г.- Г. Філософія і поезія [Перекл. з нім .Г. Петросаняк]. *Герменевтика і поетика. Вибрані твори*. К.: Юніверс, 2001. С. 119–126. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Gadamer_HansGeorg/Filosofia_i_poezia/ (дата звернення: 16.05.2023).
4. Габермас Ю. Критика розуму як викриття гуманітарних наук : Мішель Фуко. Філософський дискурс модерну. Дванадцять лекцій [Перекл. з нім. В. Купліна]. К.: Четверта Хвиля, 2001. С. 234–260.
5. Джулай Ю.В. Кліфорд Гірц: герменевтичний підхід до теорії в культурній антропології. *Наукові записки НаУКМА*. Т. 19. Спец. Вип. 2017. Ч.І. С. 123–128.
6. Джулай Ю.В. Концептуальні та методологічні виміри культурологічних ініціатив Л. Вайта. [Ред. М. Собуцького, Д. Короля, Ю. Джулая]. *Культурологія*. К.: Вид.-во О. Філюк, 2018. С. 168–204.
7. Доманська Є. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. [Перекл. з польськ. В. Склокіна, С.Трояна]. К. : Ніка – Центр, 2012. С. 24–93. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Domanska_Ewa/Istoriia_ta_suchasna_h_umanitarystyka/ (дата звернення: 16.06.2023).
8. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії. К., 1996. С. 189–197, 204–206, 213–221, 227–245.
9. Кошарний С. Біля джерел філософської герменевтики. К., 1992. 124 с.
10. Лісовий В. Герменевтика. URL: <https://esu.com.ua/article-29338> (дата звернення: 28.04.2023).
11. Полтавцев О. Парадигма діалогічності гуманітарного знання сучасності. *Мультиверсум*. Філософський альманах: Зб. наук. пр. К., 2009. Вип. 80. С. 197–206.
12. Рікер П. Що таке текст? Пояснення і розуміння [Пер. М.. Гірник]. Слово. Знак. Дискурс. Антологія літературно-критичної думки ХХ ст. [За ред.М. Зубрицької] Львів: Центр

гуманітарних досліджень Львівського державного університету ім. Івана Франка. Наукове Товариство ім. Шевченка, 1996. С. 305–323.

13. Рікер П. Гуссерль : Аналіз його феноменології [Перекл. В. Бурлачука]. Читанка з історії філософії у 6 кн. Кн.6 Зарубіжна філософія XX ст. К.: Фірма Довіра, 1993. С. 201–213.

14. Сіверс В. А., Бугайова О. І. Праця Мартіна Гайдеггера «Джерело художнього творіння» як методологія розуміння творчості. *Культура і сучасність* : альманах. 2022. № 2. С. 16–23.

15. Chmielewski A. Karl Popper's Critique of Historicism, the Historical School and Contemporary Debate The theory of capitalism in the German Economic tradition. Historicism, Ordo – Liberalism, Critical Theory, Solidarism [Ed. by P. Kozlowski] Springer-Verlag. Berlin, Heidelberg, New York, 2000. P. 509–533.

16. Wollheim R. P. Historicism reconsidered (Reprinted 1954). *The Sociological Review* Vol. 2. № 1 (September). 2022. P. 76–97. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-954X.1954.tb00962> (дата звернення: 14.05.2023).